

Джерело: Письменний В.В. Клієнтоорієнтована модель взаємодії податкових органів і платників податків // Роль інноваційних моделей розвитку у підвищенні конкурентноздатності товарів та послуг: VІІІ всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених, 5 квіт. 2006 р., м. Донецьк. – Донецьк: ТОВ «ДЕГІ», 2006. – Ч. 1. – С. 134–136.

В. В. ПИСЬМЕННИЙ

КЛІЄНТООРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ І ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Серед фундаментальних домінант оподаткування, зібраних представником англійської школи політекономії мануфактурного періоду А. Смітом, саме визначеність, зручність сплати та дешевизна податкового адміністрування є ключовими у взаємодії податкових органів і платників податків. Схожі принципи оподаткування німецький учений А. Вагнер та російський фінансист М. І. Тургенєв у своїх численних наукових доробках включали до складу до так званої адміністративно-технічної групи. Якщо ж узагальнити дані судження, можна прийти до висновку, що розроблене в XVIII-XIX століттях соціальне та етичне бачення основ оподаткування не втратило своєї актуальності й на рубежі третього тисячоліття. Тому, побудова в Україні досконалої податкової системи вимагає проведення конструктивних змін у взаємодії податкових органів і платників податків.

Поміж цим, слід відзначити, що ідея “податкової антипатії”, тобто небажання сплачувати податки притаманна як для більшості населення економічно розвинутих держав західної демократії, так і для країн “третього світу”. Скажімо, відповідно до статистичних даних Україна знаходиться на одній позиції з Гватемалою та Киргизією [1, 111], де більше третини респондентів оцінюють податкові органи як додаткову перешкоду у формуванні об’єктивного погляду на необхідність добровільної сплати податків. Відповідно, це потребує проведення якісної роботи з побудови належного рівня податкової культури в структурі податкової системи, проведення цілеспрямованої пропаганди необхідності загальної податкової грамотності, налагодження партнерських контактів податківців з платниками податків.

Хоча за останні роки ХХІ століття податкові органи як ресурсна основа державного податкового менеджменту зазнали істотних змін внаслідок становлення в Україні ринково-орієнтованого податкового законодавства, проведення кадрової модернізації, впровадження сучасних інформаційних технологій і методів функціонування. При цьому в системі управління оподаткуванням вони мають чимало вад, які спричиняють недоотримання сум податків до бюджетів, породжують численні проблеми через недофінансування економічної та соціальної сфер. Їх усунення потребує проведення комплексу робіт у сфері оптимізації внутрішньої

побудови податкових органів на усіх рівнях, формування чіткої взаємодії як між підвідомчими підрозділами, так і з платниками податків.

Достатньо велику увагу в клієнтоорієнтованій моделі взаємодії податкових органів і платників податків слід приділити практичному втіленню механізму самонарахування, який відповідає функціонуванню податкових систем демократично розвинутих країн світу (наприклад, у США 90% податкових надходжень до бюджетів сплачуються самостійно [2, 6]). Адже державі економічно вигідно навчити тих, хто хоче чесно сплачувати податки, ніж додатково витратити фінансові ресурси на суцільний контроль з метою виявлення та усунення помилок в обчисленні податків, визнаних незнанням або неправильним розумінням податкового законодавства. При цьому затрати на забезпечення оптимального рівня свідомості, які спрямовані на добровільну сплату податків, будуть значно нижчі видатків на забезпечення їх примусового адміністрування.

Вважаємо, що для системи самонарахування властивою є наявність чотирьох найважливіших компонентів у взаємодії податкових органів і платників податків, а саме:

- зменшення спілкування працівників податкових органів з платниками віч-на-віч, особливо перед визначенням податкових зобов'язань або оформленням звітних документів;
- самостійне декларування платниками оподаткованої бази та нарахованих сум податків, внесення їх в систему податкових зобов'язань;
- високий рівень податкового контролю за правильністю нарахування і своєчасністю сплати податків;
- доброзичливе середовище у взаємодії працівників органів податкової служби і платників податків.

Отож, система, яка ґрунтується на добровільному дотриманні законів, незалежному визначенні податкових зобов'язань забезпечуватиме справедливе, а головне – об'єктивне ставлення до платників податків. Адже однією з визначних її рис є надання останнім можливості передбачати податкові вимоги, а також розраховувати суми податків до сплати. В кінцевому випадку це дозволить створити механізм, який крім зменшення адміністративних витрат, значно скоротить вірогідність порушення податкового законодавства, у тому числі, не допустить корупцію з боку бюрократично налаштованих чиновників.

Підводячи підсумок, наголосимо, що тільки побудова клієнтоорієнтованої моделі взаємодії податкових органів і платників податків дозволить забезпечити умови для добровільного виконання вимог податкового законодавства. Результатом її запровадження повинне стати створення ефективної податкової служби європейського зразка, покликаної зміцнити довіру суспільства до податківців, а також сприяти розвитку демократичних перетворень у нашій державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доклад о мировом развитии 2005 г. Как сделать инвестиционный климат благоприятным для всех / Пер. с англ. – М.: Издательство «Весь Мир», 2005. – 288 С.
2. Недюха М. Шляхи гуманізації відносин платників податків та податківців // Економіка, фінанси, право. – 2002. – №9. – С. 6-10.